

Baby tegnsprog

Babyer er født med et naturligt kropssprog, som er fælles for alle kulturer.

Længe før babyer kan tale, kommunikerer de spontant med deres forældre ved at bruge fagter og lyde til at stimulere deres kærlige opmærksomhed. At smile f.eks. er det første venlige tegn, som fastholder moderens nærhed og opmærksomhed. Senere i livet bruges det på hundrede forskellige måder for at signalere venlige følelser overfor andre mennesker. Det er uden tvivl det vigtigste signal i menneskenes store repertoire af fagter og tegn.

Mange forældre oplever stærk frustration, når de prøver at forstå deres babys signaler. Selvom den sunde fornuft hjælper dem i retning af at forstå deres babys behov eller ønsker, skal de reagere på en halv snes eller flere antydninger og komme frem med den rigtige løsning.

Tegnsprog er en måde, der kan hjælpe forældrene ud af gættet.

Naturlige fagter

I de seneste år er der blevet gjort vigtige fremskridt indenfor babytegningsområdet.

Konceptet er imidlertid ikke nyt. Forældre og babyer har kommunikeret med hinanden via tegn i århundreder. Men indtil for nylig var der ingen udviklingsmæssig forskning, der foreslog, at man kunne lære babyer at lave tegn. Vi ved nu, at babyer har evnen til at bruge mindst 70 tegn i en alder af 9 måneder. Forældre og læger, som har fået et nært forhold til babyer, er yderst opmærksomme på, hvad de prøver at sige. De ved, at de vender sig væk fra en uønsket stimulus eller ser væk, hvis de bliver overstimuleret, at de anbringer deres arme foran kroppen for at danne en midlertidig beskyttelse, når de er ulykkelige eller forvirrede, og at de laver vrøvl, grynter, vrider sig eller bliver meget stille, når det er tid at fjerne sig.

Andre universelle tegn indbefatter de karakteristiske nik eller hovedrysten, som er så kendte, at vi tager dem for givet. I bund og grund er "Ja" nikket en underdanig handling, skønt vi betragter det som et bekræftende signal. "Nej" hovedrysten stammer fra den barnlige måde at afvise mad på. Begge tegn er blevet konstateret hos mennesker, der er født døve og blinde, hvilket tyder på, at de meget vel kan være medfødte.

At vinke med hånden er også meget udbredt og er blevet brugt som hilsen i tusindvis af år. Babyer bevæger hænderne rytmisk fra side til side, men gradvis forfines handlingen alt efter kulturel tradition. Andre sociale tegn som f.eks. at pege, klappe og løfte armene for at blive taget op begynder at dukke op omkring 10-måneders alderen og er næsten global i udbredelse. At pege synes også at være så let at gøre, at vi har tendens til tage denne type handling for givet. At pege hos babyer er sædvanligvis forbundet med at se og høre navnene på kendte genstande og med udviklingen af hånd/øje koordination.

Fordele ved tegnsprog

Når forældre første gang hører om tegnsprog spekulerer de måske på, om dette betyder at tvinge eller forcere deres baby til at blive stor, før han/hun er parat til det. Dette kan være grunden til, at mange forældre venter, indtil deres lille barn begynder at tale, før de fokuserer på tovejs kommunikation. De tror måske også, at det at lære tegn nok er et hårdt arbejde. Forældre behøver ikke at være perfekte til tegnsprog for at kommunikere med deres baby. Baby tegnsprog handler om at bruge naturlige fagter sammen med normal tale lige fra at ryste på hovedet for "Nej" og vinke med hånden for "Farvel" til konventionelle fagter, som er lette at forstå. Det er ikke nødvendigt at afsætte tid til at lave tegn, hvis det naturligt indarbejdes i de normale daglige rutiner.

Nogle af fordelene indbefatter:

- Udvikling af tale og sprog
- Forbedret øjenkontakt, ansigtsudtryk og kropsbevægelser
- Øgede sociale og adfærdsmæssige færdigheder
- Mindre frustration ved udtryk for basale behov og ønsker
- En roligere og mere tilfreds baby
- Bedre forældre-baby tilknytning
- Visuel og muskulær koordinering
- Udviklingen af et andet sprog
- Forøget interesse for bøger og verden omkring dem
- Sjovt samspil mellem forældre og baby

Tegnsprog anerkendes også som god praksis i "Early Years Foundation Stage" curriculum

Hjernens udvikling

Hjernen er involveret i sprogprocesser fra fødslen. Men hånd/øje koordinationen udvikles før talen. Dette skyldes, at de motoriske områder i hjernen udvikler sig hurtigere end talecentrene. Regelmæssig brug af fagter og tegn styrker nervebanerne og forøger antallet af steder, hvor informationen lagres.

Visual koordination udvikles også længe før verbale lyde opstår. Selv om det tager adskillige år, før øjenmusklerne udvikles fuldt ud, så vender babyer sig naturligt hen imod kropssprog.

Tegnsprog involverer bevægelse, som til gengæld øger den visuelle udvikling og ansporer øjnene til at arbejde sammen som et team.

Hjernen husker også information som et resultat af association. F.eks. hvis ordene 'spise', 'sove', 'kæle' og 'mælk' gentages sammen med fagter, så forbinder babyer snart det talte ord med det

visuelle symbol. Levende ansigtsudtryk og læbebevægelser giver ordene og tegnene mere mening og øger forståelsen.

Der er en voksende mængde af beviser, der tyder på, at det at lære formelle tegn i en tidlig alder øger hjernens udvikling og IQ, forøger sociale færdigheder og mindsker frustration. Nogle forskere har også fundet, at babyer, som bruger tegnsprog, engagerer sig i mere sofistikerede lege end babyer, der ikke bruger tegnsprog. Andre hævder at tegnsprogsbrugende børn har et større ordforråd og ligger på et højere læsefærdighedsniveau end deres ikke tegnsprogsbrugende jævnaldrende. Tegnsprogsbrugende børn viser også en bedre genkendelse af bogstaver og lyde og stavemåder. Hvad der er sikkert er, at tegnsprogsbrugende forældre bruger mere tid til at interagere med deres børn, hvilket i sidste ende øger den generelle kommunikationsproces.

Tegnsprog for begyndere

- Start fra fødslen med simple tegn som f.eks. 'spise', 'mælk' og 'seng'
- Brug et tegn per sætning
- Vær konsekvent med de tegn du bruger og gentag dem regelmæssigt
- Tal langsomt og tydeligt
- Brug masser af mimik
- Følg altid de tegn, som babyen laver
- Indfør tegn, der har en speciel betydning, som f.eks. 'bamse' og 'tæppe', 'kæle', 'ble' fra 6 måneders alderen
- Få ikke babyen til at lave tegn på kommando
- Vær tålmodig og afslappet omkring det at bruge tegn
- Brug tegn sammen med velkendte rim og sange
- Ros altid babyen for ethvert forsøg på at lave tegn
- Lad ikke tegnsprog gå forud for behovet for normal tale

Tegn må være helt klare og tydelige, hvis babyer skal forstå deres budskab. De skal være klare og præcise og vanskelige at forveksle med andre signaler. De skal udføres med styrke og meget grundigt, hver gang de tages i brug. Tegn skal ledsages af øjenkontakt, klar tale og læbebevægelser for at styrke babyens forståelse af, hvordan sprog virker - må aldrig bruges uden ord. I fravær af hånd- bevægelser er budskabet klart. Vær altid konsekvent med brugen af tegn, gentag dem ofte, og beton ordet sammen med tegnet. At have det sjovt er et andet centralt element. Det er langt mere sandsynligt, at babyer lærer tegn, hvis oplevelsen er fornøjelig!

Forældre er normalt meget gode til at have en fornemmelse af deres babys uudviklede fagter og handlinger og føler sig overvældet af glæde, når de ser dem lave det første tegn. Men enhver baby vil lave tegn på forskellig måde afhængig af deres motoriske udvikling og håndlag. Nogle babyer kan lave tegn nogle få dage efter at have set tegnet, mens andre først kan bruge tegn

uger eller måneder senere. Et interessant fænomen er, at selv efter ikke at have brugt tegn i en periode udvikler babyer tilstrækkelig hukommelse til at kunne gengive lærte tegn meget senere. Alt hvad der behøves er en 'udløser' i form af et kendt tegn, rim eller sang.

Universelle tegn

Af almindelige tegn, som virker godt, kan nævnes:

- Mad eller spise - før fingerspidserne eller hånden til munden
- Mælk - åbn og luk hånden (en naturlig bevægelse, som alle babyer foretager)
- Flaske - bevæg den lukkede knyttede hånd op og ned
- Putte eller kæle - hold armene tæt ind til dig med begge hænder
- Varm - pust ud
- Drikke - hul hånden og før den op til munden
- Sulden - gnid maven med håndfladen
- Kold - lad som om du ryster
- Våd - ryst fingrene foran brystet
- Vaskes - gnid den knyttede hånd mod den del af kroppen, som skal vaskes
- Bog - hold hænderne fladt med håndfladerne opad
- Seng - hvil hovedet på begge hænder
- Smerte - peg på det område, hvor det gør ondt

Tegnsprogs systemer

Tegnsprog har en lang og gammel historie. Den kendsgerning at folk over hele verden har udviklet deres egne tegnsystemer vidner om behovet for at kommunikere gennem brug af fagter. Men hver kultur har indført sit eget sæt symbolske tegn, som har fået en fuldstændig tydelig mening. F.eks. tegnet med tommelfingrene opad for 'okay' i UK og USA betyder 'ingenting' i Frankrig. I Japan er det en bevægelse, der betyder penge, og i Grækenland bruges det som en fornærmelse.

Den store variation mellem forskellige kulturer umuliggør arbejdet med at samle et internationalt tegnsystem. Hvert tegnsystem udtrykker sine funktioner på forskellig måde, hvilket tager hensyn til regionalt brug og regional jargon. I UK bruges en variation af tegnsystemer af tale- og sprogterapeuter til børn med en lang række vanskeligheder. Makaton Signing er f.eks. uvurderlige for børn med sen sproglig udvikling, autisme, Downs Syndrom, hørenedsættelse og indlæringsvanskeligheder. Tegn bruges samtidig med det talte sprog, idet det giver en ekstra hjælp for børn til at forstå, hvad der bliver sagt. Lærerne skal have en licens og være fuld uddannet i brugen heraf. For yderligere information gå til www.makaton.org.

American Sign Language (ASL) accepteres verden over og lever fuldt ud op til deres status som et uafhængigt andet sprog. Det er et funktionelt sprog baseret på naturlige fagter, hvilket gør det til et ideelt tegnsystem for hørende babyer. Der er ingen juridiske begrænsninger for brugen af ASL hvilket gør systemet mere tilgængeligt for forældre og fagfolk, der er interesseret i babytegnprog. Der er mange websites, der indeholder tegninger, billeder og videos til hjælp for forældre og fagfolk, der ønsker at lære tegnene for et bestemt ord. Tegnsprogsbøger er også i vid udstrækning tilgængelige både online og på gaden.

British Sign Language (BSL) er et fuldt udbygget sprog, der bruges af døve mennesker i UK. Skønt BSL bruger nøgleords-tegnprog i forbindelse med det talte engelsk, fremhæver systemet grammatiske forskelle og er derfor sandsynligvis mere nyttigt for avancerede niveauer for kommunikation. For yderligere information gå til www.britishsignlanguage.com.

Skønt der er mange forskellige tegnsystemer, giver de alle en måde, hvorpå forældre og baby kan kommunikere med hinanden, længe før babyen begynder at tale. Men for forældre med babyer eller børn, der kan høre, som ikke har nogen identificeret risiko for tale-forsinkelse, er det ikke nødvendigt at lære et formelt tegnsystem. Uheldigvis er de fleste tegn i standard tegnsystemer alt for vanskelige at bruge for en baby. Babyer er stadig måneder fra at have den fine muskelkoordination, der er nødvendige for et standard tegnsprog.

Nogle eksperter går ind for, at forældre bruger fagter, de allerede kender, eller laver deres egne tegn for at kommunikere med deres baby. Alt hvad de behøver at gøre er at bruge tegn, som er lette at huske og lette for babyen rent fysisk at gengive. Så længe babyen og forældrene kan kommunikere med hinanden og have det morsomt, vil ethvert tegn fungere.

Konklusion

Forældre, som bruger tegn til deres babyer, har klart en fordel ved at kunne reagere fuldt ud på deres babys behov. Dette styrker forældrenes tillid, glæde og lydhørhed. Tegnsprog sætter babyen i stand til at meddele, hvad de ikke kan sige for at få imødekommet deres behov. Dette reducerer stress og frustration og gavner et lykkeligere, roligere baby/forældre forhold! Tegnsprog gør det lettere at lægge en grund for tillid og forståelse mellem forældrene og babyen og forbedrer det særlige og intime forhold mellem dem. Alle disse ting gør tegnsprog til en aktivitet, det er umagen værd at beskæftige sig med!

Af Dr. Lin Day, Baby Sensory